

## INICJATYWY MAJĄCE NA CELU PRZECIWDZIAŁANIE MOWIE NIENAWIŚCI, KSENOFOBII I DYSKRYMINACJI, KTÓRE ZOSTAŁY ZREALIZOWANE W LATACH 2014 – 2016 W PROGRAMIE OBYWATELE DLA DEMOKRACJI

### 2014

- uruchomiliśmy stronę internetową [mowanienawisci.info](http://mowanienawisci.info) z materiałami źródłowymi dotyczącymi mowy nienawiści (polskie i europejskie akty prawne, inicjatywy na rzecz zmian legislacyjnych, badania, analizy, raporty, materiały edukacyjne etc.).
- zorganizowaliśmy, we współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, trzy warsztaty dla młodych blogerów dotyczące przeciwdziałania mowie nienawiści w internecie. W pierwszym warsztacie (19-20 września 2013) wzięło udział 20 młodych aktywistów z całego kraju, w drugim (18-21 lutego 2014) – 20 uczniów warszawskich szkół, a w trzecim (26-29 sierpnia 2014) – 18 uczniów z lubelskich szkół kształcenia zawodowego. Podczas warsztatów młodzi ludzie poznali podstawowe metody i narzędzia pracy dziennikarskiej oraz sposoby przeciwstawiania się mowie nienawiści, rozmawiali z dziennikarzami i przedstawicielami instytucji publicznych, przeprowadzili sondę uliczną na temat mowy nienawiści, obserwowali i analizowali przestrzeń miejską (plakaty, reklamy, murale) pod kątem występowania mowy nienawiści. Nabyta wiedza i obserwacje pozwoliły uczestnikom przygotować mini-projekty dziennikarskie na temat mowy nienawiści.
- we współpracy z Fundacją Towarzystwa Dziennikarskiego Fundusz Mediów zorganizowaliśmy konkurs na projekt nadruku na koszulkę, który wyrażać miał sprzeciw wobec mowy nienawiści. Spośród 500 prac nadesłanych na konkurs jury wyróżniło dwa projekty, które zostały wykorzystane do produkcji koszulek na Piknik Inicjatyw Obywatelskich i Paradę Równości. Jedna z wyróżnionych koszulek została zaprezentowana na wystawie o działalności fundacji europejskich zorganizowanej z okazji 25-lecia European Foundation Center w Brukseli.
- zorganizowaliśmy, również we współpracy z Funduszem Mediów, cieszący się dużym zainteresowaniem warszawskiej publiczności cykl 4 debat o obecności języka agresji i nienawiści w mediach i w internecie (8 maja, 8 września, 23 października 2014 i 27 stycznia 2015). Razem z zaproszonymi panelistami – dziennikarzami, akademikami i przedstawicielami organizacji pozarządowych – dyskutowano o możliwych sposobach reagowania na szerzącą się w sieci agresję i nawoływanie do przemocy wobec określonych grup. W debatach uczestniczyli zarówno zwolennicy bezwzględnej wolności Internetu, jak i ci, którzy w imię ochrony jednostek czy grup społecznych domagają się kontroli treści publikowanych w sieci.
- we współpracy z Centrum Badania Opinii Społecznej i Centrum Badań nad Uprzedzeniami – przeprowadzone zostało ogólnopolskie badanie sondażowe na temat postaw Polaków wobec grup mniejszościowych, źródeł uprzedzeń i poziomu akceptacji nienawistnych treści w mediach tradycyjnych, internecie, życiu prywatnym i publicznym. Wyniki badania podsumowane w raporcie „Mowa nienawiści. Raport z badań sondażowych” zostały zaprezentowane na konferencji publicznej w Sejmie „Mowa nienawiści w Polsce 2014: problem prawny, społeczny, zjawisko medialne?” (12 czerwca 2014). W konferencji uczestniczyło 240 osób, w tym reprezentanci organizacji pozarządowych, pracownicy instytucji publicznych, eksperci i edukatorzy. W konferencji udział wzięli także przedstawiciele organizacji realizujących projekty z funduszy EOG w innych krajach oraz przedstawiciele Rady Europy, rządu Norwegii i Biura Mechanizmów Finansowych EOG w Brukseli.

Raport dostarczył istotnych informacji na temat zjawiska mowy nienawiści w Polsce: określił obszary, gdzie młodzież i dorośli Polacy najczęściej spotykają się z mową nienawiści (Internet, rozmowy ze znajomymi) oraz wskazał mniejszości najbardziej narażone na dyskryminację (mniejszości seksualne, Romowie, Afrykańczycy). Wyniki badania wykorzystywane były przez organizacje prowadzące projekty dotyczące zwalczania mowy nienawiści, na ich podstawie przygotowywana była kampania medialna skierowana do młodzieży szkolnej. W 2015 wydaliśmy anglojęzyczny skrót raportu *Mowa nienawiści – raport z badań sondażowych*.

- przygotowaliśmy pierwszą w historii Parady Równości platformę organizacji pozarządowych. W czerwcu pod hasłem „Równe prawa – wspólna sprawa” demonstrowało na niej 140 osób z 17 organizacji pozarządowych zaangażowanych w obronę praw mniejszości.
- na Pikniku Inicjatyw Obywatelskich, który towarzyszył Ogólnopolskiemu Forum Inicjatyw Pozarządowych (14-15 września 2014) przygotowaliśmy przestrzeń warsztatową dla organizacji zajmujących się problematyką przeciwdziałania dyskryminacji grup mniejszościowych i mowie nienawiści. W namiocie „Strefa bez nienawiści” zorganizowana została „Żywa biblioteka” z udziałem przedstawicieli mniejszości, warsztaty antydyskryminacyjne, quizy i happeningi. Uczestnicy Pikniku mogli wziąć udział w tworzeniu graffiti i produkcji ekotoreb z motywem antydyskryminacyjnym oraz obejrzeć wystawę fotografii Piotra Sikory i Piotra Bondarczyka „Granice” o różnorodności kulturowej w Polsce.
- wspólnie ze Stowarzyszeniem Młodych Dziennikarzy „Polis” zorganizowaliśmy spotkanie krajowych koordynatorów młodzieżowej kampanii Rady Europy *No Hate Speech Movement* (listopad 2014). Celem spotkania, w którym uczestniczyło 30 koordynatorów kampanii z 27 krajów, członkowie Grupy Wykonawczej i przedstawiciele Sekretariatu Departamentu Młodzieży Rady Europy, było podsumowanie i ocena dotychczasowego przebiegu kampanii oraz przygotowanie planów na kolejny rok.
- we współpracy z Towarzystwem Edukacji Antydyskryminacyjnej i Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, zorganizowaliśmy seminarium dla nauczycieli i kuratorów oświaty „Szkoła bez dyskryminacji – bezpieczna szkoła” (grudzień 2014) o możliwościach i sposobach przeciwdziałania dyskryminacji, mowie nienawiści i przemocy motywowanej uprzedzeniami. W seminarium i warsztatach prezentujących metody pracy z młodzieżą uczestniczyło 80 nauczycieli, kuratorów oświaty i studentów kierunków pedagogicznych z całej Polski.

## 2015

- wydaliśmy tłumaczenie na język polski podręcznika Rady Europy „Zakładki. Przeciwdziałanie mowie nienawiści w sieci poprzez edukację o prawach człowieka”. Wydaniu podręcznika towarzyszyło seminarium i warsztaty dla nauczycieli i edukatorów (23 kwietnia 2015), zorganizowane we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji i Towarzystwem Edukacji Antydyskryminacyjnej. W seminarium i warsztatach uczestniczyły 72 osoby (kuratorzy oświaty, konsultanci ODN, nauczyciele i przedstawiciele organizacji pozarządowych).
- wraz z 21 organizacjami zaangażowanymi w obronę praw mniejszości przygotowaliśmy platformę dla organizacji pozarządowych na czerwcową Paradę Równości w Warszawie (13 czerwca 2015). Pod hasłem „Równe prawa – wspólna sprawa” demonstrowało na niej ponad 150 osób.
- na Festiwalu Woodstock Polska przygotowaliśmy we współpracy z 13 organizacjami „Dom bez hejtu” (29 lipca – 1 sierpnia 2015) - namiot ze stoiskami organizacji pozarządowych zajmujących

się przeciwdziałaniem dyskryminacji i mowie nienawiści, w którym uczestnicy festiwalu mogli skorzystać z bezpłatnego poradnictwa, dowiedzieć jak sobie radzić z mową nienawiści, wziąć udział w warsztatach, grach i dyskusjach.

- prowadziliśmy kampanię #StopMowieNienawiści, skierowaną do młodzieży w wieku od 15-18 lat (wrzesień 2015). Spot i materiały kampanii przygotowane przez młodzieżowych youtuberów i blogerki cieszyły się dużym zainteresowaniem. Zasięg kampanii oszacowano na 2,4 miliona osób. Kampania była komentowana również przez zagraniczne media (m.in. CNN) oraz została uznana za reklamę tygodnia przez portal Wirtualne Media.
- uczestniczyliśmy w ogólnopolskiej akcji pod hasłem Dzień Solidarności z Uchodźcami (15 października 2015) wraz z 87 organizacjami pozarządowymi i placówkami kultury – sygnatariuszami apelu o okazanie wsparcia uchodźcom z Syrii i Bliskiego Wschodu. W ramach akcji organizacje pozarządowe, instytucje publiczne i prywatne przygotowały w całej Polsce 99 inicjatyw i działań artystycznych z udziałem i na rzecz uchodźców. Organizowane przez uczestników akcji spotkania, dyskusje, wykłady, wystawy, pokazy filmów, przedstawienia teatralne, konkursy, happeningi i zbiórki pieniędzy i darów dokumentowane były na bieżąco na stronie uchodzcymilewidziani.com i promowane w mediach tradycyjnych i społecznościowych.

## 2016

- wspólnie z Fundacją Strefa Wolnościowa i nieformalną grupą „Chlebem i solą” – uruchomiliśmy portal uchodzcy.info.pl. Jest to największe polskojęzyczne źródło rzetelnej wiedzy związanej z tematyką uchodźczą, kryzysem migracyjnym oraz możliwymi formami pomocy uchodźcom.
- we współpracy z Fundacją Instytut Reportażu, ogłosiliśmy konkurs „Temat: Uchodźcy” na materiały dziennikarskie – drukowane, emitowane w radiu, telewizji oraz publikowane w Internecie w 2016 roku – dotyczące problematyki uchodźców (maj 2016). Laureaci konkursu zostali ogłoszeni podczas konferencji zamykającej program.
- po raz trzeci przygotowaliśmy wspólną platformę dla organizacji pozarządowych na Paradę Równości w Warszawie (11 czerwca 2016). Na platformie swoją solidarność z mniejszościami manifestowali przedstawiciele 22 organizacji.
- z okazji Międzynarodowego Dnia Uchodźcy, we współpracy z Fundacją Refugee.pl, zorganizowaliśmy tydzień solidarności z uchodźcami (18-25 czerwca 2016). Do akcji włączyło się 90 organizacji, instytucji, grup nieformalnych, które w 50 miejscowościach w Polsce przygotowały 72 wydarzenia. Były to pokazy filmów, wykłady, wystawy, happeningi, czytanie literatury o tematyce uchodźczej, a także spotkania z uchodźcami i obcokrajowcami. Szukano odpowiedzi na to, skąd bierze się nasz lęk przed uchodźcami i stereotypy związane z aktualnym kryzysem migracyjnym. Działania dokumentowane były na stronie uchodzcymilewidziani.com.
- po raz drugi na Festiwalu Woodstock Polska (13-16 lipca 2016) przygotowaliśmy we współpracy z 11 organizacjami „Dom bez hejtu” - namiot ze stoiskami organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem dyskryminacji i mowie nienawiści, w którym uczestnicy festiwalu mogli skorzystać z bezpłatnego poradnictwa, dowiedzieć jak sobie radzić z mową nienawiści, wziąć udział w warsztatach, grach i dyskusjach.
- w rocznicę akcji solidarnościowej z 15 października 2015, we współpracy z Fundacją Strefa Wolnościowa i kilkunastoma innymi organizacjami, zorganizowaliśmy II tydzień solidarności

z uchodźcami (8-15 października) pod hasłem „Polska przeciwko rasizmowi i przemocy”. W ramach akcji zorganizowano 72 wydarzenia w 28 miejscowościach w całej Polsce. Przez cały tydzień odbywały się spotkania, akcje społeczne, działania artystyczne, warsztaty, dyskusje, wykłady, wystawy, pokazy filmów i koncerty. Pod apelem popierającym akcję podpisało się ponadto 268 organizacji, instytucji oraz grup nieformalnych. Akcję zakończył koncert i manifestacja w Warszawie. Działania dokumentowane były na stronie [solidarnizuchodzcami.pl](http://solidarnizuchodzcami.pl).

- po raz drugi we współpracy z Centrum Badania Opinii Społecznej i Centrum Badań nad Uprzedzeniami – przeprowadzone zostało ogólnopolskie badanie sondażowe na temat postaw Polaków wobec grup mniejszościowych (jesień 2016). Raport z badania został zaprezentowany na konferencji prasowej zorganizowanej wspólnie z Biurem Rzecznika Praw Obywatelski (27 lutego 2017).

Raport przedstawia wyniki badań dotyczących mowy nienawiści wobec grup mniejszościowych i porównuje je z wynikami analogicznych badań przeprowadzonych w 2014 roku. Autorzy starają się odpowiedzieć na pytanie, co się zmieniło i jaka jest skala tych zmian. Analizują też skalę mowy nienawiści wobec grup, które nie były uwzględnione w poprzednim badaniu: osób transseksualnych, lesbijek, feministek i uchodźców. Przedstawiają możliwe konsekwencje kontaktu z mową nienawiści, rozważając na ile spotkanie się z nią w przestrzeni publicznej może prowadzić do dyskryminacji, przemocy i zaniku norm.

## 2017

- zaprezentowaliśmy raport „Mowa nienawiści, mowa pogardy”, przygotowany przez Centrum Badań nad Uprzedzeniami, dotyczący przemocy werbalnej wobec grup mniejszościowych. spotkanie zorganizowane zostało wspólnie z Biurem Rzecznika Praw Obywatelski (27 lutego 2017). Prezentacji raportu towarzyszył panel dyskusyjny „Młodzież a mowa nienawiści – czy jesteśmy bezradni?”, w którym wzięły udział przedstawicielki organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem mowie nienawiści, nauczycielka jednego z lubelskich gimnazjów oraz uczeń liceum ogólnokształcącego. Rozmawialiśmy o doświadczeniach dotyczących przeciwdziałania mowie nienawiści i szukaliśmy odpowiedzi jak skutecznie chronić młodych ludzi przed mową nienawiści i jej konsekwencjami.
- podczas konferencji zamykającej program (21 marca 2017) ogłosiliśmy wyniki konkursu „Temat: Uchodźcy”, współorganizowanego z Fundacją Instytut Reportażu, na materiały dziennikarskie – drukowane, emitowane w radiu, telewizji oraz publikowane w internecie w 2016 roku – dotyczące problematyki uchodźców.